

Ιδιότυπες «Μικρές Κυρίες» του 21ου αι.

Μια πόλη χωρίς αγάπη, η Νάπολη, κυριαρχεί στο βιβλίο της Ελενα Φερράντε

ΕΛΕΝΑ ΦΕΡΡΑΝΤΕ
Η υπέροχη φίλη μου
 μτφρ.: Δήμητρα Δότσιη
 εκδ. Πατάκη, σελ. 436

Της **ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΣΚΑΛΙΔΗ**

Στην παραλία εντόπισα να το διαβάζουν είτε στ' αγγλικά είτε στα ελληνικά, με το χαρακτηριστικό του εξώφυλλο. Είχε προηγηθεί η διθυραμβική του υποδοχή από βιβλιόφιλους και κριτικά. Η προσωπική μου συμπεριφορά απέναντι στα μπεστ σέλερ—αυτή τη φορά έχουμε να κάνουμε με ένα διεθνούς εμβέλειας ευπώλητο βιβλίο—είναι να αφήνω να καταλαγιάζουν ο μαζικός ενθουσιασμός ή η αποδοκιμασία και να δοκιμάζω την τύχη μου μαζί τους έπειτα από μια πενταετία τουλάχιστον. Τότε ρίχνομαι στο παιχνίδι και αποκτά ενδιαφέρον η ανάγνωση. Αυτή τη φορά δεν ακολούθησα την πεπατημένη.

Μετά το διάβασμα του μυθιστορη-

Δεν είναι ένα «εύκολο» βιβλίο, αν και διαθέτει μια ροή και μια αφήγηση που σε αρπάζουν σαν ανεμοστρόβιλος και σε ρίχνουν στη δίνη τους.

ματος της Ελενα Φερράντε, «Η υπέροχη φίλη μου», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη σε μετάφραση της Δήμητρας Δότσιη, η δημοσιογραφική πρακτική έλεγε να ξεκοκαλισώ όσα έχουν γραφτεί. Εγκατέλειψα γρήγορα την προσπάθεια, κείμενα επί κειμένων για την κρυμμένη ταυτότητα της συγγραφέως, για το καλύτερο εξώφυλλό της, για τη μετάφρασή της, και δεν έχει τέλος η φιλολογία, ενδεικτικά μόνο στην Guardian γέμιζε η οθόνη από τίτλους δημοσιευμάτων για όλα αυτά. Δεν γίνεται να μην παρασύρει σκέψεις και παραλληλισμούς με το φαινόμενο Σάλιντζερ. Ωστόσο, ένα βιβλίο, και δη ένα μυθιστόρημα, διαθέτει μια αυτονομία δική του, που κυρίως έχει να κάνει με τον τρόπο που βιώνεται από τον αναγνώστη. Εσύ που το έγραψες κι εγώ που σε διαβάζω, αναδημιουργούμε μαζί έναν καινούργιο κόσμο που εκεί δεν υπάρχει χώρος για κανέναν άλλον.

Κι η Φερράντε—όποιος κι αν κρύβεται πίσω απ' αυτό το ψευδώνυμο τέλος πάντων—είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για μια τέτοια σχέση. Γι' αυτό και τη δικαιώνει η εμπειρική που έχει αποκτήσει. Δεν είναι ένα «εύκολο» βιβλίο, αν και διαθέτει μια ροή και μια αφήγηση που σε αρπάζουν σαν ανεμοστρόβιλος και σε ρίχνουν

Η Νάπολη - το τοπίο της και η καθημερινότητα των κατοίκων της, οι χαρές και οι λύπες τους αποτυπώνονται στο μυθιστόρημα της Ελενα Φερράντε.

στη δίνη τους. Ναι, μεν, απαιτεί από τον αναγνώστη καταβύθιση στο δικό του εαυτό, αλλά είσαι όντως έτοιμος για κάτι τέτοιο; Η συγγραφέας βουτά στα σκοτάδια της παιδικής και της εφηβικής ηλικίας, στα έγκατα, εκεί που πλάθεται και σφυρηλατείται αυτή

η περσόνα ή η προσωπικότητα που θα φέρουν ύστερα οι άνθρωποι ως ασπίδα, προσωπίδιο ή και τελικό προϊόν της ύπαρξής τους. Μπαίνει στο εργαστήριο του εαυτού και του εγώ. Ξεθάβει σκελετούς, ανοίγει ντουλάπες και βγάζει πτώματα, σπκώνει πέτρες και βλέπει σκορπιούς με δηλητήριο να τρέχουν, ενίοτε τους βάζει και φωτιά. Απευθύνεται στο βαθύ, σκοτεινό, άγνωστο κομμάτι μας. Εκεί που η συνειδήσή μας αποσύρεται διακριτικά και αφήνει να κάνει παιχνίδι το υποσυνείδητο και—ακόμη πιο μεγάλη είναι η έκπληξη—το ασυνείδητο.

Η Νάπολη κυριαρχεί. Το τοπίο της, τα σοκάκια της, ο ιστός της σύγχρονης κοινωνίας όταν ακόμη πλεκόταν. «Εάν δεν υπάρχει αγάπη, όχι μόνο στερείται η ζωή των ανθρώπων αλλά και των πόλεων». Οι άνθρωποι της. Στα δρομάκια της. Ζώντας την καθημερινότητα, τις απογοητεύσεις, τις χαρές, τις μεγαλοσύνες και τις μικρότητές τους. «...Από την άλλη έλπιζα ότι έτσι θα αποτραβιόμουν από αυτό το συνονθύλευμα αδικημάτων,

συνενοχών και μικροψυχιών των ανθρώπων που γνωρίζαμε, που αγαπούσαμε, που κουβαλούσαμε...». Μια παρέα, ιδωμένη μέσα από το μελάνι της συγγραφέως. Σκιασμένη από το μαύρο. Και η φίλια δύο κοριτσιών. Εάν γράφονταν οι «Μικρές κυρίες» τον 21ο αιώνα στην Ευρώπη, σε μια μητρόπολη του Νότου, δεν αποκλείεται να είχαν τις διακλαδώσεις τους στα στενάκια της Νάπολης. Με τα ψυχολογικά τους αδιέξοδα και την ομορφιά της σκαλιότητάς τους.

Ελπίδα ανάποδη

Είναι και μια ελπίδα ανάποδη, ίσως και δυσοίωνη, με την έννοια της κασσανδρικής προφητείας: ότι το παιχνίδι του κόσμου, η σκακιέρα με τους «δυνατούς» της ιστορικής ή μυθιστορηματικής αφήγησης, ίσως έχει μεταφερθεί από τη Δύση και τον ευρωπαϊκό Βορρά, της ψυχρής λογικής, στον Νότο που βράζει και οι ατμοί του αναδύονται. Εκεί που ενώνεται κάτω από τον καυτό ήλιο το υποσυνείδητο κομμάτι του κόσμου με το

ολωσδιόλου ασυνείδητο. Κοχλάζουν οι θερμοκρασίες και όποιος δεν ξέρει να παίζει με τη φωτιά, αργά ή γρήγορα, χάνεται. Οτι ίσως έχει έρθει η εποχή που η δύναμη, δεν έχει να κάνει πια με το χρήμα—άλλωστε το φωνάζει διαρκώς το βιβλίο της Φερράντε, όσο ηθογραφικά κι αν προσεγγίζει μια ναπολιτάνικη συνοικία του σνείρου—αλλά με την άγνωστη εκείνη «ουσία», της ζωής που κρύβουμε εντός μας. Μ' αυτό παίζει όλη την ώρα η συγγραφέας. Μ' αυτό το ανομολόγητο, το ανεξερεύνητο, το αόρατο, το δυσνόητο, το άπιαστο, κάποτε για όλους αυτούς τους λόγους και αφόρητο. Μ' αυτό μαγνητίζει τον αναγνώστη. Με αυτό παίζει με την ίδια του την ψυχή, διαπραγματεύεται μαζί του με τον φασουστικό τρόπο: Δώσε μου την ψυχή σου για να σε κρατώ πάντα νέο. Εάν δεχθείς αναγνώστη, θα σου προσφέρω τη μεταμόρφωση που ποθείς, μέσα σ' αυτή την τόσο σύντομη αλλά αέναη ζωή που υπόσχεται η ανάγνωση ενός μυθιστορήματος.